

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

2008 פסח תרמ"ח ט"ז ח' סיון 2008
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: מדוע עשו ישראל נעליהם מעור התחש?

שההננים היו הולכים יחפים בבית המקדש, כמו ששינוי "לא
היא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה" (זבחים כד.), כי האדמה
במקום המקדש קדושה, ואין חשש לילך בו יחף.

לפי זה יש לומר, תפקיד הנעליים לנתק את האדם מטומאת
האדמה המלמדת על כפירה בה', ולכן על ידי נעילת הנעליים
מגיע לאמונה בה', ולהכרה שכל מה שה' נותן לו, זהו כל צרכו
ולא חסר לו דבר.

זהו גם עניינו של התחש, כפי שמבאר את הדברים בספר דברי
ישראל להרה"ק רבי ישראל ממודז'ין ז"ע שהביא את דברי
הזוהר הקדוש וזה לשונו: "ציורא דעובדא דבראשית וציורא
דמשכנא וציורא דבר נש חד אינון". כלומר, הציור של מעשי
בראשית והציור של המשכן והציור של האדם הם היינו הך –
אותו הדבר. ומבאר בדרך הרמז: אבל הציור והשייכות של
עורות תחשים לציור של האדם, יש להסביר על פי דברי
המשנה (אבות ד', א') "איזהו עשיר השמח בחלקו", ופירש רש"י:
בחלק שהקב"ה מזמין לו הכל נוטל בעין יפה בין טוב בין רע,
בין רב בין מעט, ואינו מצטער להיות רודף ולוהט לאצור
ולקנות יותר מחלקו. ומובא בספר קדמון שהראשי תיבות של
"חלקו": "חס לח קר ויבש". יוצא לנו מזה שכוונת המשנה
"איזהו עשיר השמח בחלקו", היינו, איך שהקב"ה מתנהג עמו
בגוונין והרפתקאות שונים, בין חס בין קר, בין טוב ובין רע,
הכל הוא מקבל בעין יפה ובשמחה, ואינו דוחק את השעה
להיות רודף ולוהט לאצור ולקנות יותר מחלקו.

וזהו הדמיון לציור של התחש ששש ומתפאר בגוונין שלו
ומרוצה ממה שיש לו, ולא מנסה בכח לחפש את מה שאין לו,
וזהו מה שפירש כאן רש"י: "ולא היתה אלא לשעה", כלומר,
ולא היתה אלא לרמז לאדם שלא יהיה דוחק את השעה,
כאותה תחש ששמחה בכל הגוונין שלה ולכן אף זכתה להיות
חלק ממשכן ה'.

כך גם האדם צריך לצייר בעצמו ולקחת מוסר השכל, להיות
מרוצה ושמח ממה שהקב"ה חננו ולא להיות דוחק את השעה,
ובכך אף הוא יהיה משכן להשראת השכינה...

לכן בחרו עם ישראל לעשות את הנעליים המסמלים את
האמונה שנעשה לי כל צרכי ולא חסר לי דבר, דוקא עור
התחש המסמל את האמונה שיש לו כל צרכו ולשמוח בחלקו.

ובזה מבואר היטב דברי רבינו בחיי מדוע נעשה לאדם הראשון
ואשתו כתנות עור מעור התחש, כדי ללמד, שעיקר הטעות
של עץ הדעת היתה שלא היו שמחים בחלקם ולא הסתפקו
שיכולים לאכול מכל עץ הגן, ולטשו עיניהם על עץ הדעת
שנאסר עליהם, ולא היו שמחים בחלקם, לכן ילבשו כתנות
עור התחש שילמד אותם להיות שמחים בחלקם.

ועורות תחשים:

כתב רש"י: מין חיה, ולא היתה אלא לשעה והרבה גוונים היו
לה, לכך מתרגם ססגונא, ששש ומתפאר בגוונין שלו.

דבר חידוש מצינו ברבינו בחיי (פרשת בראשית פרק ג' פסוק כ"א)
שאדם וחיה לאחר שחטאו הקב"ה הלבישם ב"כתנות עור"
והיה זה מעור התחש. וכלשונו: "ואולי היה העור הזה [של
כתנות העור] עור תחש שהיה בימי משה נברא לשעתו,
לכבודם שיתכסו בו, והיה כעין אותו עור תחש שהיה בימי
משה שנברא לשעתו לכסות בו הארון וכליו ונגזז אחר כך, והיו
בו צבעים ומיני גוונים הרבה וכמו שתרגם אונקלוס ססגונא
ששש בגוונין הרבה. ע"כ.

וצריך ביאור, מדוע בחר ה' להלביש את אדם וחיה דוקא בעור
התחש?

כמו כן, הפסוק ביחזקאל (ט"ז, י') אומר: "וְאֶלְבִּישֶׁךָ רֶקֶם
וְאֶנְעֵלֶךָ תַּחֲשׁ וְכוּ". מפסוק זה לומד המהר"ל, שעם ישראל
עשו להם נעליים מעור בהמת התחש, ושוב צריך ביאור מדוע
בחרו לעשות נעליים מעור בהמת התחש ולא מעור בהמה
אחרת?

ונראה לפרש בהקדם, הגמרא בברכות (ס:) אומרת, שעל נעילת
הנעליים מברכים: "שעשה לי כל צרכי". כלומר, שעל ידי
נעילת הנעליים מגיע האדם להכרה שיש לו כל צרכו ולא חסר
לו דבר.

ומדוע?

ביום השלישי אחרי שה' יתברך מצוה על הארץ להצמיח "עץ
פרי עושה פרי למינו" (בראשית א', י"א), ואילו האדמה הוציאה
"עץ עושה פרי" (שם פסוק י"ב), וחז"ל מדייקים (הובא ברש"י שם)
שהאדמה שינתה מציווי ה', שהרי הוציאה עץ עושה פרי ולא
עץ פרי עושה פרי, זו הפעם הראשונה בבריאה שמשוהו נעשה
כביכול בשינוי למצוות ה'.

מחמת זה נכנס באדמה טומאה המביאה את הברואים
הדורכים עליה לעבור על רצון יוצרם, ומחמת כן שינוי בגמרא
(שבת קכ"ט): לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים
לרגליו. ע"כ. וכן שינוי (פסחים ק"ג): שאחד מהשבעה שהם
מנוודים לשמים הוא: "המונע מנעלים מרגליו". וביאר הרמ"ע
מפאנו בספרו עשרה מאמרות (מאמר א' ח" ח"ג פרק כ"ב) העניין
בזה, כי בחטא עץ הדעת נתקלה האדמה ככתוב (בראשית ג', י'):
"ארורה האדמה בעבורך", לכן צריך לנעול נעליים לרגליו
להפריד בין האדם לארץ שנתקלה (וראה באגרא דפרקא סימן ד"ש
שהביא ענין זה בשם מהר"ם חאגיז בשם חכמי הרמז). אולם ביום
הכיפורים שהעולם זוכה להתקדש ולהיטהר מותר ללכת יחף,
שאין חשש שיושפע לרעה מן האדמה, וזהו גם הטעם

שלא היו צריכים לראות הקשת, וזהו דורו של רבי שמעון בר יוחאי.

כמו כן מובא במדרש שוחר טוב (תהילים מזמור ל"ו): מעשה בר' יהושע בן לוי, שהיה אליהו זכור לטוב עוסק עמו בדברי תורה, והיו עוסקין במערת רבי שמעון בן יוחאי. ונתקשה רבי יהושע בן לוי בהלכה. אמר לו אליהו, מבקש אתה לשאול אותה לרבי שמעון בן יוחאי, בא ואני מעמיד אותו לך. מיד הלכו להם, וקרא אליהו לרבי שמעון בן יוחאי, וענה אותו מיד. אמר לו, בן לוי בא לשאול לך בהלכה ולא היה חפץ. אמר לו אליהו, כדאי הוא בן לוי לראותך כשר הוא. אמר לו, אילו היה צדיק לא נראתה הקשת בימי. ואף על פי כן כל ימי של בן לוי לא נראתה הקשת.

כמו כן מצינו הגמרא במסכת סנהדרין (צח.) מביאה, שרבי יהושע בן לוי פגש את אליהו הנביא בפתח מערת רבי שמעון בר יוחאי, שאל אותו רבי יהושע בן לוי: אתינא לעלמא דאתי (- האם אני בן העולם הבא)? אמר ליה: אם ירצה אדון הזה (שכינה היתה עמהם, רש"י). אמר רבי יהושע בן לוי: שנים ראיתי וקול שלשה שמעתי (דשכינה הוה בהדיהו, רש"י).

כמו כן על הפסוק "וברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו" מביא המדרש (בר"ר נד, א) מי הם אויביו שישלימו איתו, ורבי יהושע בן לוי אמר זה יצר הרע. ע"כ. ואילו בזוה"ק (פרשת תולדות דף קמד:), פתח רבי שמעון ודרש פסוק זה על היצ"ר.

וכן בברכות (ט:.) שבת (מה.) ובגיטין (יח:), רבי יהושע בן לוי אומר: "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק".

לפי זה יש לומר, שגם רבי יהושע בן לוי מגודל קדושתו שהיה לו אחיזה ודביקות בקדושתו של רבי שמעון בר יוחאי, זכה להשפיע על בני דורו, ולכן גם אצלו מצינו שינוקא יזכה לגילוי אליהו הנביא.

זו מעלת לימוד הזוה"ק אשר על ידו יזכו ישראל לצאת מהגלות, כיון שמעלת לימוד הזוה"ק, לחבר את הלומד לנשמת רבי שמעון בר יוחאי, ובזה להשפיע ולרומם לא רק את הלומד עצמו אלא גם את האחרים, ולהביא טהרה וקדושה לעולם, שהעולם יהיה זך ונקי יותר, ועל ידי זה מקרב את המצב של "דור שכולו זכאי" וזוכה לביאת המשיח.

אחד מהדברים המפליאים אנו מוצאים בזוה"ק את "הינוקא" ילד רך בשנים שמגלה סודות תורה, למשל, בזוה"ק (פרשת לך לך דף צב:) שהתנא רבי אבא אשר זכה להיות מבני היכלו של רשב"י, מחבורת האידרא קדישא, נתמנה על ידי רבו לכתוב את דבריו. וכן כתוב בזוהר הקדוש באידרא זוטא (פרשת האזינו דף רפז.) באותו יום שר' שמעון רצה להסתלק מן העולם והיה מסדר דבריו, נתאספו החברים אצלו, והיו לפניו ר' אלעזר בנו ור' אבא ושאר החברים, ומינה את ר' אבא לכתוב את דבריו. אחר ששמע והחכים בתורת הנסתר מהינוקא בכפר טרשא היה מתפעל ואומר: עתה אני רואה שבדורו של רבי שמעון אפילו תינוקות זכו בחכמה עילאה בזכותו, אשרי לך רבי שמעון! וי לדור שאתה תסתלק ממנו! וכמו כן בזוה"ק (דף קפו. ואילך) הינוקא בנו של רב המנונא סבא מגלה סודות התורה לתנאים רבי יצחק ורבי יהודה, עד שמרוב התפעלות התבטאו: "לית דין בר נש".

אלא שמובא בזוה"ק (פרשת ויחי דף רכ"ה ובפרשת שלח דף קנ"ט) שכל ההשגות האלו באו מחמת קדושתו של רבי שמעון בר יוחאי, ואחרי פטירתו של רשב"י, כבר לא תהיה אור התורה כפי שהיתה בחיים חיותו. ולא יהיה דור כדורו של רשב"י עד ביאת המשיח.

נמצא כי מגודל קדושתו של רשב"י השפיע על בני דורו וכך הגיעו הינוקות להשגות כאלה גבוהות בעבודת ה'. אם כן כיצד מצינו מעלה זו גם אצל רבי יהושע בן לוי שבו ינוקא מגיע לגילוי אליהו.

כמובא במדרש בפסיקתא דרב כהנא (פסקא עניה סוערה דף קל"ו): "רבי יהושע בן לוי היה מתחמד לראות את אותם אבני כדכוד, קם עליו אליהו הנביא זכור לטוב, אמר לו רבי יהושע: אין אדוני מראה לי אותן אבני כדכוד? אמר לו: כן, והראם לו על ידי נס. מעשה בספינה אחת שהיתה מפרשת בים הגדול והיתה כולה גויים, והיה בה תינוק אחד יהודי, בא עליהם סער גדול בים, התגלה אליהו לההוא ינוקא ואמר לו: אם אתה הולך לגבי רבי יהושע בן לוי ומראה לו אותם אבני כדכוד, אני מציל לספינה זו בזכותך. אמר לו התינוק: רבי יהושע בן לוי גדול הדור הוא, ולא יאמין לי. אמר לו אליהו: רבי יהושע ענוותן הוא, ויאמין לך. וכשתראהו לא תראה לפני בני אדם, אלא הנהיגהו למערה הרחוקה מלוד שלשה מילין ותראהו לאבני כדכוד שם. מיד נעשה לו נס ויצא משם בשלום, הלך אותו תינוק לגבי רבי יהושע בן לוי ומצאו יושב בישיבה הגדולה של לוד, אמר לו: מרי! דבר יש לי לומר לך. קם רבי יהושע בן לוי, אתם רואים ענוותנותיה דרבי יהושע בן לוי שהלך אתו שלשה מילין ולא אמר לו מה אתה מבקש ממני, כיון שהגיעו למערה, אמר לו התינוק: מרי! אלה הם אבני כדכוד שאמרו חכמים, וכיון שראם הבהיקה כל לוד מאורן והשליכן לארץ ונגנזו".

לכאורה, כיצד זכה ינוקא בזמנו של רבי יהושע בן לוי לגילוי אליהו הנביא, הרי מעלה זו קיימת רק בדורו של רבי שמעון?

אלא שמצינו שייכות בין רבי יהושע בן לוי לרבי שמעון בר יוחאי, האחד בכתובות (עז:) כשעלה רבי יהושע בן לוי חי לגן עדן, לקחו אליהו הנביא והכניסו למקומו של רבי שמעון בר יוחאי. יעו"ש כל המעשה. וכבר עמד המהר"ל מפראג בספרו חידושי אגדות (כתובות שם) להסביר מדוע מקומו של רבי יהושע בן לוי הוא אצל רבי שמעון בר יוחאי, וכך כתב ז"ל: "רבי יהושע בן לוי יש לו יחוס ודמיון אל רבי שמעון בר יוחאי, וזה כי רבי יהושע בן לוי לא נראה הקשת בימיו, וכן בימי רבי שמעון בר יוחאי גם כן לא נראה הקשת, כדאיתא במדרש בראשית רבה פרשת נח (הובא בפירוש רש"י פרשת נח ט', י"ב) "לדרת" חסר כתיב, שיש דורות

"להתענג בתענוגים"

מאגר השיעורים של

הרב איתי בן אהרן שליט"א

חייגו: 0772618021

לשיעורים על תנאים ואמוראים הקש שלוחה 3

לשיעורים על פרשת תרומה הקש שלוחה 127

לשיעורים על סידור התפילה: הקש 55

לשיעורים על ספר שמואל הקש 56

בברכת שבת שלום ובשורות טובות.